

Libreto

Názov výstavy: **Párovské Háje v toku času**

Autor: Mgr. Tomáš Dragun, PhD. a kolektív

Priestorové určenie: Ponitrianske múzeum v Nitre, Štefánikova trieda 1,
výstavná miestnosť 1. poschodie, rozmery plochy: š 5 x d 4,75 x v 3,6 m ; inštalačná plocha:
24,50 m².

Celkové náklady: s DPH **65 900,00 €**

Cieľová skupina:

Výstava je prevažne orientovaná pre všetkých návštevníkov, a to pre širokú laickú verejnosť, odborníkov, bez rozdielu veku.

Ideový zámer:

Archeologický prieskum a záchranný výskum, ktoré v rokoch 1982, 1986 a 1994 - 1995 vykonali v Párovských Hájoch na ryhe pre plynové potrubie odborné tímy Archeologického ústavu SAV v Nitre v čele s vedeckými PhDr. Karolom Pietom, DrSc. A doc. PhDr. Matejom Ruttkayom, CSc. urobil z dovtedy bezvýznamných Párovských Hájov popredné archeologické nálezisko z doby bronzovej, z doby rímskej, z doby sťahovania národov i zo stredoveku.

V zbierkovom fonde Ponitrianskeho múzea sa nachádza široká kolekcia zbierkových predmetov pochádzajúca z výskumov lokality Nitra-Párovské Háje (výskumy z rokov 1985-1986 a 1994-1995), ktoré pokrývajú viac-menej kontinuálne časové obdobie **od mladšej doby kamennej po vrcholný stredovek/novovek**. Napriek tomu, či práve preto, že lokalita je len okrajovou časťou Nitry jej výnimočnosť spočíva v tom, že odráža archeologicko-historický **vývoj aglomerácie Nitry v množstve rôznorodých nálezov**.

Vzhľadom k uvedenému ich prezentovanie v novej expozícii má byť priblížením výskumu v uvedenom období a sprehl'adnením vyššie uvedených **časových rámcov**, ktoré úzko súviseli s Nitrou a jej okolím.

Doposiaľ o lokalite boli prezentované len schematické a útržkovité výsledky a to predovšetkým v rámci vedeckých publikačných výstupov.

Cieľom projektu je:

- priblíženie významnej archeologickej lokality, v archeologicko-historickom kontexte,
- zrealizovaných archeologických výskumov,
- priblížiť **vývoj a jednotlivé časové rámce** týkajúce sa danej archeologickej lokality,

- prezentácia nálezov,

prostredníctvom **prezentovania originálnych exponátov – zbierkových predmetov múzea, replík, fotodokumentácie s využitím moderných technologických zariadení a vhodného výstavného mobiliáru.**

Zámerom je vytvoriť ideovo a obsahovo ucelený moderný výstavný koncept, prezentovať jeho obsah prostredníctvom **nových atraktívnejších foriem prezentácie**, aby primerane priblížil a spopularizoval miestnu archeologickú lokalitu Párovské Háje v povedomí širšej verejnosti.

Nová expozícia bude spĺňať **prezentačnú, vzdelávaciu a reprezentačnú funkciu.**

Pomocou **vybraných prezentovaných informácií a zbierkových predmetov, archiválií** ponúkne návštevníkom pohľad na **výskum a jeho výstupy** v lokalite Párovské Háje málo prezentovaného výskumu. Ten práve dokrešľuje situáciu o celej aglomerácii Nitry, čím tvorí významnú čiastku mozaiky o povedomí o tejto oblasti v archeologicko-historickom kontexte. Tieto informácie tak rozšíria povedomie domácich návštevníkov ale aj turistov o regióne. Expozícia umožní distribúciu kultúrohistorického odkazu jednotlivým cieľovým skupinám s dôrazom na neformálne vzdelávanie a zmysluplné trávenie voľného času.

Výtvarná a estetická funkcia - nové informačné technologické a komunikačné prvky priblížia expozíciu, ale i múzeum kritériám, ktoré nastavuje 21. storočie vo vzťahu k múzejníctvu, eliminuje aktuálne stav a „opotrebovanie“ starej expozície, ktoré je pre návštevníkov neatraktívne.

Udržateľnosť expozície má dovoliť prevádzkovateľovi s expozíciou pracovať, aktualizovať a dopĺňať exponáty, ale aj obsahovo meniť tematické celky, ako aj nízke prevádzkové náklady.

Objekt budovy múzea je NKP a prevádzkovateľ Ponitrianske múzeu v Nitre ho užíva formou prenájmu. Na základe uvedeného podmienkou realizácie je technickú nenáročnosť inštalácie expozície bez stavebných úprav a zásahov do elektroinštalácie, v budúcnosti možnosť prenosu expozície do priestorov mimo súčasného objektu múzea. Ďalej by mala spĺňať kritéria na zapracovanie interaktívnych a technologických prvkov umožňujúcich interakciu (využitie hmatu, zrkového a sluchového vnemu, projekciu) ako inovačných metód vo vzdelávaní.

Komponenty výstavy:

Každá časť výstavy môže využiť nasledovné komponenty **výstavný mobiliár - výstavné panely – inštalačný systém** (na základe návrhu architekta), technologické a interaktívne prvky, **trojrozmerný materiál, archiválie, informačná grafika a sprievodný propagačný materiál.**

Výstavný mobiliár - transparentné vitríny s nízkou základňou bez kovu (sklo, akryl), polička v paneli, kubusy, závesný systém na základe návrhu architekta.

Na stanoviskách sa počíta s nasvietením inštalácie prostredníctvom podsvietenia priamo vo vitríne alebo prostredníctvom doplnujúcich svetelných systémov.

Vizuál by mal spĺňať predpoklady moderného expozičného štandardu.

Výstavné panely výstavnej miestnosti majú zabezpečiť úlohu výstavného a inštalačného mobiliáru pre zbierkové predmety, **prezentáciu informačnej grafiky** na základe spracovania archiválií (fotografie, kresby).

Informačná grafika - stručný text, ktorý oboznámi návštevníka so situáciou, ktorú príslušná časť výstavy približuje, text bude napísaný v slovenskom/anglickom jazyku, fotografie dokresľujúce predstavovanú situáciu.

Vizuál by mal spĺňať predpoklady moderného expozičného štandardu, v súlade s design manuálom múzea.

Technologické a interaktívne prvky zastúpené napr. audiovizuálnou projekciou, QR kódy, podporujúce interakciu formou haptického vnímania.

Audiovizuálna projekcia, zvuková projekcia k vybraným tematickým častiam výstavy.

Interakcia formou hmatového zážitku.

Trojrozmerný materiál - zbierkové predmety, repliky, umiestnené v priestore budú konkretizovať príslušnú časť výstavy. Umiestnenie počíta s použitím transparentných vitrín s nízkou základňou, poličky v paneli, kubusy, závesný systém na základe návrhu architekta.

Archiválie – fotografie, mapky, nákresy.

B) PRIESTOROVÉ ROZVRHNUTIE VÝSTAVY

Obsah expozície bude koncipovaný do 4 tematických častí a prezentovať **základné časové okruhy: a) pravek a doba laténska; b) doba rímska; c) doba sťahovania národov; d) veľkomoravské obdobie a stredovek.**

1. Tematická časť **Lokalita Párovské Háje** - predstaví návštevníkom základné informácie o archeologickej lokalite Párovské Háje a jej výskume.

Práca archeológa v teréne, terénny výskum na základe archiválií.

Spracovanie tematickej časti 1. Lokalita Párovské Háje je na rozhodnutí súťažiaceho.

Vyhlasovateľ napriek uvedenému odporúča spracovanie tejto časti.

Prvú tematickú časť tvorí úvodná výstavná interaktívna stena s grafickým spracovaním základných údajov o výskume lokality, fotografie z výskumu, celkový plán so zvýraznenými archeologickými objektami z jednotlivých období, ktoré boli zdokumentované na lokalite.

Súčasťou je veľkoplošná interaktívna tabuľa/obrazovka, kde sa návštevník podrobnejšie oboznámi vytvoreným obsahom podľa svojich preferencií - napr. fotografie výskumu, podrobnejšou charakteristikou vybraných objektov, charakteristika časových období, zbierkovými predmetmi prezentovaných vo výstave.

Po prehliadke umožní návrat návštevníka k panelu.

Interaktívny panel bude obsahovať spracovanie archeologických puzzle, kvízu pre návštevníkov či spiatočnú väzbu.

V tejto časti bude mať návštevník možnosť vypočítať/pozrieť/načítať informácie k vybraným témam –návrat k výskumu a jeho nálezom, širšie info o vybraných exponátoch zbierkových predmetoch(ZP) - 3Dvizualizácia, reštaurovanie/konzervovanie ZP, ect..

2. Tematická časť - **Kultúrno-historické dedičstvo** - predstaví historicko-archeologický vývoj lokality.

Základom inštalácie bude znázornenie postupného ukladania vrstiev prírodného alebo antropogénneho pôvodu, v časových horizontoch – stratigrafia..

Súčasťou znázornenia budú:

- zbierkové predmety(,antropogénneho pôvodu), ktoré budú chránené pred priamym kontaktom návštevníka, preto preferovaná forma výstavného mobiliáru s presklením.

Vhodné **vertikálne rozvrstvenie** zbierkových predmetov typických pre jednotlivé

obdobia znázorňujúca typizované uloženie vrstiev (stratigrafiu) časových horizontov **zачytených na lokalite**. (základné časové okruhy uvedené vyššie)

- prírodný materiál.

Uvedené by odrážalo pohľad na ideálnu situáciu s akou sa archeológ môže stretnúť počas výskumu t. j. **najstaršie obdobia by sa nachádzali na najnižšej časti rozvrstvenia a najmladšie na najvyššej.**

Pozadie tejto časti expozície bude teda vizuálne a materiálne predstavovať „vrstvy“ **s popisom** o aké obdobie ide.

V každej z vrstiev budú uložené typické zbierkové predmety prislúchajúce danému časovému horizontu. Objem vystavených predmetov v jednej vrstve bude cca 10 ks, celkovo bude predstavovať do 60 ks fragmentov a kompletných exponátov.

Každý z nich bude zvýraznený odlišne, aby bolo návštevníkovi jasné, kde na časovej osi sa nachádza. Zvýraznenie časových okruhov je možné prostredníctvom nasvietenia vrstvy či farebného orámovania, iných alternatív riešení. Zvýraznenie jednotlivých vrstiev bude korešpondovať so zvýraznením na pláne výskumu v tematickej časti 1.

Zámerom je obsah tematického celku sprístupniť i znevýhodneným skupinám nevidiacich a slabozrakých, napr. haptické hmatové vnímanie zmenšenej verzie a sluchové vnímanie audiokomentár (v súčasnosti je múzeom využívaný systém audiosprievodcu – Tonwelt audio guiding)

Spracovanie tematickej časti 2. Kultúrno-historické dedičstvo je obsahovo nutné.

3. Tematická časť – **Bohatstvo predkov** predstaví významné a unikátne zbierkové predmety z fondu múzea.

Spracovanie tematickej časti 3. Bohatstvo predkov je obsahovo nutné.

Vo výstavnom mobiliári s osvetlením, uzatváraním s ohľadom na údržbu a inštaláciu, s uzamykaním, prachotesnosťou budú umiestnené zbierkové predmety zo zbierkového fondu múzea. Budú inštalované chronologicky po jednotlivých časových horizontoch , celok v súlade s témou (šperk, keramika, nástroje a podobne, vytvoria komplexnú expozíciu.

Centrum vystavených exponátov- tu budú zároveň uložené a zvýraznené **unikátne TOP exponáty** - do 10ks, max rozmer 5 -20 cm. Pri TOP exponátoch nakoľko pôjde najmä o fragmentálne exponáty nutné uvažovať o ich grafických rekonštrukciách.

Návštevník si ich bude prezerať prostredníctvom QR kódu, po jeho naskenovaní sa zobrazia informácie o predmete a vykoná sa akcia projekcie grafickej rekonštrukcie exponátu. Zámerom je tematický celok s TOP exponátmi sprístupniť i znevýhodneným skupinám

nevidiacich a slabozrakých reliéfnou kópiou exponátov, ktoré je možné vnímať hmatom, sluchom aj zrakom.

Zvýraznenie – odlíšenie jednotlivých časových okruhov pri rozmiestnení zbierkových predmetov je možné prostredníctvom npr. nasvietenia vrstvy či farebného orámovania, iných alternatív riešení. Zvýraznenie – odlíšenie jednotlivých časových okruhov pri rozmiestnení zbierkových predmetov bude korešpondovať so zvýraznením na pláne výskumu v tematickej časti 1 a 2.

Zbierkové predmety budú reprezentované výberom napr.: – nálezy z doby rímskej -z predmetov dennej potreby a ich fragmentov z kosti (hrebeň, korčuľa), z keramiky formovanej v ruke, ale i na hrnčiarskom kruhu(prasleny, nádoby, črepy), z bronzu (spony, šperky), zo železa (pliešky, nože, bodce s mosadznou intarziou), stredovek -zvyškami keramiky, železné kosáky, nože, podkova, klince a kovania z drevených vedierok či pošvy na nôž, ect.. Objem vystavených zbierkových predmetov bude predstavovať do 60 ks, ktoré budú mixom fragmentov a kompletných exponátov.

Fragment – 1ks môže pozostávať z viacerých menších častí.

Redukcia celkového počtu vystavených zbierkových predmetov je možná v závislosti od architektonického návrhu.

4. Tematická časť – **Tajomstvá archeológie** bude interaktívne priblíženie archeologického náleziska s odkrytými a neodkrytými archeologickými nálezmi.

Spracovanie tematickej časti 4. Tajomstvá archeológie je obsahovo nutné.

Vo výstavnom mobiliári simulujúcom nálezisko budú umiestnené nálezy v podobe replík vybraných zbierkových predmetoch (2 -3 typov) . Zámerom je umožniť ich haptické najmä hmatové vnímanie, t.j, spoznávanie materiálu, štruktúry, povrchu predmetov (napr. kov, kosť, sklo) a zároveň nalezanie a vyskladanie tvaru vybraného 1 predmetu ako nálezu v teréne (napr. keramika).

Výstavný mobiliár by mal spĺňať požiadavku na zabezpečenie replík voči poškodeniu a odcudzeniu, uchytenie - magnety, zvukový modul ochrany, ect..

Zámerom je obsah tematického celku sprístupniť i znevýhodneným skupinám nevidiacich a slabozrakých detailnou reliéfnou kópiou exponátov, ktoré je možné vnímať hmatom, sluchom (audiokomentár) aj zrakom.